

บทที่ 4

ผลการพัฒนาเครื่องมือและการสำรวจนำร่อง

ในบทนี้จะเป็นการรายงานผลการพัฒนาเครื่องมือและการสำรวจนำร่อง เพื่อเป็นฐานสำหรับการสำรวจในรอบต่อไป (A baseline survey) ซึ่งผลการพัฒนาเครื่องมือจะประกอบไปด้วย ส่วนของแบบสอบถามและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับผลของการสำรวจนำร่องนั้นจะเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการสัมภาษณ์ในงานภาคสนาม

4.1 เครื่องมือในการสำรวจ

4.1.1 แบบสำรวจงานสนาม

ในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการสำรวจนั้น เป็นการออกแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดใน 7 มิติด้วยตามที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 3 หัวข้อ 3.1.2 การออกแบบสอบถามได้ใช้แนวคำถามของโครงการ KLoSA และ CHARLS ซึ่งดำเนินการอยู่ในประเทศเกาหลี และจีนซึ่งเป็นประเทศที่มีพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมที่เป็นเอเชียด้วยกัน เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจด้วยเครื่องมือที่มีตัวแปรประเภทเดียวกันมาศึกษาเปรียบเทียบข้ามประเทศกันได้ อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยพบว่าจะต้องมีการแก้ไขปรับแบบสอบถามให้เหมาะสมกับการใช้เครื่องมือสำรวจแบบดั้งเดิม ที่เป็นแบบสอบถามพิมพ์บนกระดาษ ไม่ใช่แบบสัมภาษณ์ที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการสัมภาษณ์ ซึ่งมีคำถามแต่ละข้อปรากฏบนหน้าจอ (Windows) หรือที่เรียกเครื่องมือนี้ว่า Computer aid personal interview (CAPI) ดังแบบสอบถามที่ใช้ในโครงการ KLoSA และ CHARLS แบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นจะประกอบไปด้วยส่วนของข้อคำถามที่ทั้งสองโครงการใช้ในการสำรวจ ซึ่งมีทั้งหมด 7 ส่วนหรือ 7 มิติ ได้แก่

ส่วน A ลักษณะประชากร (DEMOGRAPHICS) เป็นส่วนที่สำรวจเกี่ยวกับวันเดือนปีเกิด การศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา ความสัมพันธ์ทางสังคม กิจกรรมทางสังคม ของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วน B ครอบครัวและการเกื้อกูล (FAMILY AND TRANSFERS) เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบุตร หลาน พี่น้อง พ่อแม่ บุคคลอื่นๆในครอบครัว รวมทั้งการเกื้อกูล การดูแลกันระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับบุตร หลาน พี่น้อง พ่อแม่ ทั้งในส่วนที่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ให้และผู้รับ

ส่วน C สุขภาพ (HEALTH) เป็นการสอบถามในเรื่องของสถานภาพด้านสุขภาพ (HEALTH STATUS) ปัญหาสุขภาพและการช่วยเหลือ (FUNCTIONAL LIMITATIONS AND HELPERS) การประกันสุขภาพและการบริการด้านสุขภาพ (HEALTH INSURANCE AND SERVICES) และการรับรู้ (COGNITION)

ส่วน D การทำงาน (EMPLOYMENT) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีงานทำ ทั้งในส่วนที่เป็นการทำงานโดยได้รับเงินเดือน การประกอบการเอง การไม่มีงานทำ การเกษียณ

ส่วน E รายได้ (INCOME) เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับรายได้ที่มาจากการทำงาน จากการเกษียณ จากทรัพย์สิน จากการช่วยเหลือของรัฐ และรายได้อื่นๆ

ส่วน F สินทรัพย์และหนี้สิน (ASSETS AND DEBTS) เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินทางการเงิน และทรัพย์สินไม่ใช่ทางการเงิน

ส่วน G ความคาดหวังและความพึงพอใจในชีวิต (EXPECTATION AND LIFE SATISFACTION) เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังในการได้รับมรดกหรือการให้มรดก การทำงาน การมีอายุยืนยาว ความคาดหวังเกี่ยวกับการประกันสังคม การบริโภค และความพึงพอใจหรือความสุขในชีวิต

(1) การปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาในแบบสอบถาม จากการที่แผนงานนี้มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและเวลาในการดำเนินการในการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์และการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ในลักษณะของ CAPI คณะผู้วิจัยจึงต้องปรับปรุงรูปแบบและข้อคำถามในแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจนำร่อง เพื่อคงประเด็นเนื้อหาในการสำรวจรวบรวมข้อมูลให้มีความละเอียดและสามารถเปรียบเทียบกับการสำรวจในประเทศอื่นได้ และรวมไปถึงการเพิ่มข้อคำถามที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ซึ่งได้รวบรวมจากการประชุมปฏิบัติการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการสูงอายุของประชากรไทย และข้อเสนอแนะจากคณะผู้ตรวจสอบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก.1 และ ก.2) ประเด็นสำคัญในการปรับแก้รูปแบบและข้อคำถามในแบบสอบถาม จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. รูปแบบของการจัดข้อคำถาม ได้ปรับให้กระชับมากขึ้นและเพิ่มรายละเอียดคำสั่งสำหรับพนักงานสัมภาษณ์ โดยเฉพาะหน้าที่จะต้องข้ามข้อคำถามไป (Skip Path) เนื่องจากมีข้อคำถามที่เกี่ยวข้อง หรือไม่เข้าข่าย และข้ามคำถามซ้ำมาก ถ้ามีการใช้ CAPI ความผิดพลาดของโปรแกรมในการข้ามข้อจะมีโอกาสเกิดน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดจากมนุษย์ (Human error)
2. ข้อคำถามที่มีความต่อเนื่องกันได้จัดให้อยู่ในกลุ่มที่เดียวกันและในหน้าเดียวกัน เนื่องจากการใช้ CAPI สามารถออกแบบข้อคำถามที่เป็น Loop questions คือ การถามคำถามซ้ำเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนจะปรากฏเป็นหน้าต่างต่าง (Window) แต่ละหน้าต่างสำหรับแต่ละคนได้ แต่หากนับเป็นหน้ากระดาษพิมพ์จะใช้จำนวนหลายหน้า ดังนั้นในการใช้แบบสอบถามที่เป็นกระดาษ จึงได้นำมาจัดเรียงในลักษณะตาราง เพื่อลดปริมาณหน้าลงได้

3. ข้อคำถามเกี่ยวกับรายได้ที่เป็นจำนวนเงิน มูลค่าทรัพย์สิน ได้ปรับแก้ในลักษณะที่เป็นช่วงตามแนวทางของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (NSO) เพื่อให้ผู้ตอบเลือกได้ แต่ตามแนวทางของ KLoSA จะเป็นลักษณะการตั้งคำถามที่ซับซ้อนมาก และผู้ตอบไทยจะไม่ชินกับการตั้งคำถามซับซ้อนและมีลักษณะถามกลับไปกลับมา ในความคิดเห็นของคณะผู้วิจัย แนวทางการตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับรายได้ของ KLoSA นั้น เป็นนวัตกรรมในการสำรวจภาคสนามเพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ที่น่าเชื่อถือ หากมีเวลาในการสำรวจมากกว่านี้ และยังเป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการรวบรวมข้อมูลแก่นักวิจัยไทยด้วย
4. ข้อคำถามเกี่ยวกับสุขภาพในส่วนของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ปรับให้เข้ากับบริบทของคนไทย โดยเฉพาะในต่างจังหวัดที่การดื่มไวน์ยังไม่แพร่หลาย และได้เพิ่มพฤติกรรมในการสูบบุหรี่ สำหรับคำถามเกี่ยวกับสุขภาพในส่วนของการเจ็บป่วยได้ปรับเพิ่มโรคที่เกิดกับคนไทยโดยพิจารณาจากการสำรวจของ NSO และโรคมะเร็ง สำหรับข้อจำกัดในการสำรวจสุขภาพของโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการ KLoSA และ CHARLS คือ การขาดการเก็บข้อมูลในส่วนของคุณภาพโดยการทดสอบทางการแพทย์ เช่น จากการวัดระดับความแข็งแรงของร่างกาย (Grip strength) การตรวจระดับไขมันและน้ำตาลโดยการเจาะเลือด หรือ การทดสอบสุขภาพจิต ในอนาคต หากแผนงานนี้ได้รับความร่วมมือจากนักวิจัยทางการแพทย์ ก็สามารทำให้การสำรวจข้อมูลนี้มีความสมบูรณ์
5. เพิ่มข้อคำถามเกี่ยวกับรายจ่าย ซึ่งไม่ปรากฏในข้อคำถามของ KLoSA และ CHARLS
6. ได้เพิ่มข้อคำถามเกี่ยวกับ (1) การใช้เวลาในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ (2) การทำงานในภาคเกษตร (ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในชนบทไทยยังประกอบอาชีพการเกษตรอยู่มาก) (3) ค่าใช้จ่าย/รายจ่ายส่วนบุคคล (4) กิจกรรมทางศาสนา ความคิดเห็นและความสุขจากความเชื่อทางศาสนา และ (5) รายละเอียดการไปใช้บริการสถานรักษาพยาบาล (ระยะทาง เวลาที่ใช้ และค่าใช้จ่าย)

การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อคำถามที่ได้อธิบายข้างต้นและนำไปใช้ในการนำร่องสำรวจ จึงประกอบด้วยข้อคำถามตามมิติต่างๆ แสดงสรุปไว้ในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 รายละเอียดของมิติต่างๆที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจ

มิติ	ส่วนที่เกี่ยวข้อง	รายละเอียด
Cover Sheet	แบบคุมยอดครัวเรือน (ทะเบียนครัวเรือน - Household Roster)	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกครัวเรือนเพื่อใช้ในการติดต่อ (ชื่อ ที่อยู่ ความสัมพันธ์กับผู้ตอบ เป็นต้น)
A ลักษณะทางประชากร		<ul style="list-style-type: none"> วันเดือนปีเกิด เพศ ภูมิภาคหลังทางการศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส คู่สมรสที่อายุต่ำกว่า 45 ปี: วันเดือนปีเกิด ภูมิภาคหลังทางการศึกษา สถานภาพการทำงาน กิจกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคม เพิ่มคำถาม*: การใช้เวลาในกิจกรรมประเภทต่างๆ
B. ครอบครัวและการเกี่ยวคู่กัน	บุตร และหลาน	<ul style="list-style-type: none"> บุตร: เพศ อายุ ภูมิภาคหลังทางการศึกษา ศาสนา สถานภาพการทำงาน ความเป็นเจ้าของบ้านที่อยู่อาศัย สถานภาพสมรส จำนวนบุตร บุตรที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันกับบิดามารดา: การติดต่อพบปะกันระหว่างพ่อแม่-ลูก การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุตร/การได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากบุตร จำนวนหลาน การให้การดูแลหลาน เวลา/ระยะเวลาของการให้การดูแลหลาน
	บิดามารดา และพี่น้อง	<ul style="list-style-type: none"> พี่น้อง: ความสัมพันธ์กับผู้ตอบ อายุ สถานภาพสมรส บิดามารดา: อายุ ภูมิภาคหลังทางการศึกษา (ถ้าเสียชีวิตแล้ว เมื่ออายุเท่าใด) สถานภาพการทำงาน ความเป็นเจ้าของบ้านที่อยู่อาศัย ถ้าไม่ได้อยู่กับบิดามารดา: การติดต่อพบปะ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บิดามารดา/การได้รับความช่วยเหลือจากบิดามารดา สมาชิกอื่นในครอบครัว: การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สมาชิกอื่น/การได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกอื่น

		<ul style="list-style-type: none"> ● การมีปัญหาการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรส่วนตัวประจำวัน/การต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำเนินชีวิตประจำวัน (ADL/IADL) เวลาและระยะเวลาที่ต้องการความดูแลเอาใจใส่
C สุขภาพ	สภาพการณ์ด้านสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ● การประเมินสุขภาพของตนเอง โรคประจำตัวเรื้อรัง (รวมทั้งโรคมะเร็ง) การรักษาพยาบาล ประสิทธิภาพเกี่ยวกับอุบัติเหตุจราจร/การบาดเจ็บจากการหกล้ม/การหกร้าวของกระดูก ● สัญญาณการสูงอายุ (การมองเห็น การได้ยิน ความเจ็บปวด) BMI สุขนิสัย (การสูบบุหรี่ การดื่ม) การวัดความซึมเศร้า
	กิจวัตรประจำวันส่วนตัว (ADL)/กิจวัตรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น (IADL)	<ul style="list-style-type: none"> ● ADL/IADL ● ผู้ให้การดูแลด้าน ADL: ความสัมพันธ์กับผู้ตอบวันและชั่วโมงในการให้การดูแล
	การประกันสุขภาพ และการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ● การเป็นสมาชิกการประกันสุขภาพ: การประกันสุขภาพ การขอรับเงินประกันสุขภาพ การประกันสุขภาพภาคเอกชน การจ่ายค่าเบี้ยประกัน การค้างจ่ายค่าเบี้ยประกัน ● การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ: การเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล คลินิกทำฟัน ศูนย์สาธารณสุข ศูนย์รักษาทางการแพทย์แผนโบราณ/ทางเลือก การเป็นผู้ป่วยนอก การเชิญแพทย์/บุคลากรการแพทย์มารักษาที่บ้าน การใช้จ่ายตามใบสั่งแพทย์ การซื้อและค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ด้านการสาธารณสุข
	การรับรู้	<ul style="list-style-type: none"> ● การวัดศักยภาพด้านความจำ
D การทำงาน	การรับจ้างทำงาน (Employed)	<ul style="list-style-type: none"> ● รายละเอียดเกี่ยวกับการทำงาน (ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน ประเภทของงานที่ทำ ตำแหน่งงาน อุตสาหกรรม สัญญาการจ้างงาน ชั่วโมงทำงาน วันหยุด การกำหนดค่าจ้างเงินเดือน เป็นต้น)

		<ul style="list-style-type: none"> ● การประกันสังคม สวัสดิการจากนายจ้าง สหภาพแรงงาน เป็นต้น ● ความคิดเห็นและความพึงพอใจในงาน ● ตำแหน่งงานที่ต้องการ งานพิเศษ งาน part-time เป็นต้น
	การประกอบการเอง (Self-employed)	<ul style="list-style-type: none"> ● <u>เพิ่มคำถาม*</u>: การทำงานในภาคเกษตร (ขนาดของพื้นที่ทำการเกษตร ความเป็นเจ้าของที่ดินที่ทำการเกษตร การจ่ายค่าเช่าที่ดิน การจ้างงานในการทำการเกษตร จำนวนวันที่จ้าง ค่าแรงที่จ่าย การเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร การเพิ่มพูนความรู้ทางการเกษตร การทำงานเสริมนอกจากการทำเกษตร (ทำที่ไหน รายได้เท่าใด) ● เหตุผลในการประกอบการเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน ชั่วโมงทำงาน วันทำงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับชั่วโมง/วันทำงาน วันหยุด ความคิดเห็นและความพึงพอใจในงานที่ทำ งานที่ต้องการทำ งานพิเศษ งาน part-time เป็นต้น
	การทำงานในธุรกิจของครอบครัว (โดยไม่ได้รับค่าจ้างเงินเดือน)	<ul style="list-style-type: none"> ● เหตุผลในการทำงาน ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน สถานภาพของคนงานอื่น รายได้ ชั่วโมงทำงาน วันทำงาน วันหยุด ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่องานที่ทำ ตำแหน่งงานที่ต้องการ งานพิเศษ งาน part-time เป็นต้น
	ผู้ที่หางานทำ (ไม่มีงานทำ)	<ul style="list-style-type: none"> ● กิจกรรมในการหางานทำในหนึ่งสัปดาห์/เดือนที่ผ่านมา ความยินดีในการหางานทำ ความสามารถในการทำงานหากได้งานทำ เหตุผลในการตกงาน/หยุดทำงาน เหตุผลในการหางาน กิจกรรมในการหางาน ความยากลำบากในการหางาน แผนการเกษียณ ประสบการณ์ในการทำงาน งานที่ทำล่าสุด เป็นต้น
	ผู้เกษียณ	<ul style="list-style-type: none"> ● เวลาและเหตุผลในการเกษียณ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มสมรส ณ เวลาที่ผู้ตอบเกษียณ

		ประเภทการใช้เวลาว่าง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกษียณและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ งานที่ทำล่าสุด เป็นต้น
E รายได้		<ul style="list-style-type: none"> ● รายได้จากการทำงาน รายได้จากธุรกิจส่วนตัว (ประกอบตัวเอง) รายได้จากการเกษตรและประมง รายได้จากการทำงานพิเศษ ● เงินจากสวัสดิการสังคม (เงินบำเหน็จบำนาญ เงินชดเชยการว่างงาน เงินชดเชยการขาดงาน เงินยังชีพผู้สูงอายุ เงินสวัสดิการทหารผ่านศึก อื่นๆ เป็นต้น ● รายได้จากแหล่งอื่นๆ ● <u>เพิ่มคำถาม*</u>: ค่าใช้จ่าย/รายจ่ายส่วนบุคคล เช่น ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าน้ำค่าไฟ ค่าเดินทาง ค่าเช่าบ้าน ค่าเหล้าบุหรี่ ค่าซื้อล้อตเตอร์รี่/ค่าหอย เงินทำบุญ อื่นๆ
F สินทรัพย์และหนี้สิน		<ul style="list-style-type: none"> ● ที่อยู่อาศัย (ประเภทความเป็นเจ้าของ) ● อสังหาริมทรัพย์ ไม่นับที่อยู่อาศัย (ความเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า โรงงาน/ที่ทำเกษตร) ● ทรัพย์สินทางการเงิน (รวมเงินฝากในธนาคาร กองทุนทางการเงิน พันธบัตร การประกันชีวิต เป็นต้น) ● ทรัพย์สินที่ไม่ใช่ทางการเงิน ● ทรัพย์สินที่เป็นมรดก หนี้สิน/การกู้ยืม และอื่นๆ
G ความคิดเห็น ความคาดหวัง และความพึงพอใจ/ความสุขในชีวิตความ		<ul style="list-style-type: none"> ● <u>เพิ่มคำถาม*</u>: กิจกรรมทางศาสนา ความคิดเห็นและความสุขจากความเชื่อทางศาสนา ● การประเมินจากความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในอนาคต (มรดก/การบริจาค การประมาณชั่วโมงทำงาน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ) ความคาดหวังเกี่ยวกับอายุขัย ความคาดหวังเกี่ยวกับรัฐบาล

เป็นอยู่		<ul style="list-style-type: none"> ● ความพึงพอใจ/ความสุขในชีวิต ● <u>เพิ่มคำถาม*</u>: รายละเอียดการไปใช้บริการสถานรักษาพยาบาล (ระยะทาง เวลาที่ใช้ และค่าใช้จ่าย)
----------	--	--

หมายเหตุ: * คำถามที่เพิ่มเติมเพื่อความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย จะใช้รหัสหมายเลขข้อในแบบสอบถามที่มีอักษร T เพิ่มเติมเข้าไป

(2) **คำนิยามศัพท์ในแบบสอบถาม** เนื้อหาในข้อคำถามจะมีความชัดเจนในระดับหนึ่ง แต่ยังมีคำศัพท์บางคำที่ต้องมีการอธิบายถึงความหมาย ซึ่งจะปรากฏเป็นคำอธิบายอยู่ในกรอบในแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อสังเกตแก่พนักงานสัมภาษณ์ในงานสนาม คำศัพท์เหล่านี้ได้แก่

- **ความช่วยเหลือทางการเงิน** หมายถึง การให้เงินเพื่อช่วยจ่ายหรือเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าประกัน ค่าผ่อนบ้าน ค่าเช่าบ้าน เป็นต้น แต่ไม่ได้หมายรวมถึงค่าใช้จ่ายที่ช่วยกันออกอันเนื่องมาจากการอยู่อาศัยร่วมกัน
- **ความช่วยเหลือทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ** หมายถึง การได้รับเงินเป็นประจำตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น เดือนละครั้ง หรือสองเดือนครั้ง เป็นต้น
- **ความช่วยเหลือทางการเงินในบางโอกาส** หมายถึง การได้รับเงินโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา เช่น การให้เงินในบางโอกาส การจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ เป็นต้น
- **การให้เงิน** หมายถึง การให้เงินสด การจ่ายตามใบเสร็จรับเงินต่างๆ ให้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าประกัน ค่าเล่าเรียน เป็นต้น
- **การให้ในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน** หมายถึง การให้ของขวัญและสิ่งของ
- **กิจกรรมประจำวันส่วนตัว (Activities of Daily Living - ADL)** หมายถึง กิจกรรมในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งตัว การล้างหน้า/แปรงฟัน/หวีผม การอาบน้ำ การกินอาหาร การลุกจากเตียง/การออกจากห้อง และการใช้ห้องสุขา เป็นต้น
- **กิจกรรมที่สัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น (Instrumental Activities of Daily Living -ADL)** หมายถึง กิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น เช่น การทำงานบ้าน การทำอาหาร การซักผ้า การเดินทางในระยะใกล้ การใช้ยานพาหนะ การซื้อของ การจัดการเงิน การโทรศัพท์ การกินยา
- **การมีงานทำ** หมายถึง การทำงานที่มีนายจ้าง หรือการประกอบการเอง หรือการทำงานให้กับธุรกิจของครอบครัวหรือของญาติ
- **การเกษียณ** หมายถึง การหยุดการทำงานที่มีรายได้ หรือไม่ได้ทำงาน หรือไม่มีอาชีพ หรืออาจทำงานบางส่วนไม่เต็มเวลาและไม่มีความตั้งใจที่จะกลับมาทำงานเต็มเวลา

- **พนักงานประจำ (Regular worker)** หมายถึง พนักงานที่มีสัญญาจ้างงานมากกว่า 1 ปี หรือพนักงานที่ทำงานตามความสมัครใจโดยไม่มีการจำกัดระยะเวลาการจ้างงาน
- **พนักงานชั่วคราว (Temporary worker)** หมายถึง พนักงานที่มีสัญญาจ้างงาน 1 เดือนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1 ปี หรือพนักงานที่ไม่มีสัญญาจ้างงานแต่คาดว่าจะทำงานที่ได้รับเสร็จภายในเวลา 1 ปี หรือ พนักงานที่ทำงานมานานแล้วแต่คาดว่าจะงานในปัจจุบันที่ทำจะต่อเนื่องต่อไปอีกไม่เกิน 1 ปี
- **พนักงานรายวัน (Casual worker)** หมายถึง พนักงานที่มีสัญญาจ้างน้อยกว่า 1 เดือน โดยได้รับค่าจ้างรายวัน หรือได้รับค่าจ้างตามงานที่ทำในสถานที่ต่างๆ ที่ไม่มีข้อกำหนดตายตัว
- **พนักงานไม่เต็มเวลา (Part time)** หมายถึง พนักงานที่ทำงานเสริมจากงานประจำ หรือที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานน้อยกว่าพนักงานที่ทำงานลักษณะเดียวกัน หรือได้รับค่าจ้างเป็นรายชั่วโมง
- **พนักงานเต็มเวลา (Full time)** หมายถึง พนักงานที่ทำงานเต็มเวลาการทำงานใน 1 วัน
- **ค่าจ้าง** ยกเว้นการหักภาษีและการหักค่าอื่นๆ เช่น เงินสมทบกองทุนประกันสังคม ประกันสุขภาพ
- **การประกันสังคมแบบ Defined benefits plan** หมายถึง การประกันสังคมภายใต้ระบบที่ผลประโยชน์จะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งปกติ จะอยู่บนฐานของสูตรคำนวณที่เกี่ยวข้องกับอายุ จำนวนปีที่ทำงาน และเงินเดือน
- **การประกันสังคมแบบ Defined contribution plan** หมายถึง การประกันสังคมภายใต้ระบบที่เงินประกันที่ผู้จ่ายจะต้องจ่ายสะสมไว้ในกองทุนจะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า
- **สินทรัพย์** หมายถึง บ้านที่อยู่อาศัย ที่ดิน อาคาร ความเป็นเจ้าของธุรกิจหรือกิจการค้า ยานพาหนะที่เป็นเจ้าของ และอื่นๆ
- **สินทรัพย์การเงิน** หมายถึง เงินสดที่มากกว่า 10,000 บาท หรือเงินฝากบัญชีออมทรัพย์ /เงินฝากประจำ หรือทุนเรือนหุ้น/พันธบัตร/กองทุน/ตราสารทุน/ตราสารหนี้ หรือการซื้อประกัน หรือการให้ผู้อื่นกู้ยืมเงิน และอื่นๆ
- **หนี้สิน** หมายถึง เงินกู้จากสถาบันการเงิน เงินยืมจากครอบครัวหรือเพื่อน การค้าประกันเงินกู้ให้ผู้อื่น และหนี้สินอื่นๆ

หลังจากการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพิมพ์แบบสอบถามเป็นรูปเล่มเพื่อใช้ในการสำรวจต่อไป แบบสอบถามที่จัดพิมพ์นั้นมีทั้งหมด 85 หน้า และได้มีการจัดทำ Show Cards เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์ข้อคำถามที่มี

คำตอบให้เลือกหลายข้อที่มีคำอธิบายยาว เป็นการประหยัดเวลาในการอ่านเพื่อเลือกคำตอบในการสัมภาษณ์ รายละเอียดแบบสอบถามและ Show Cards แสดงไว้ในภาคผนวก ข

สำหรับในการเก็บข้อมูลรอบต่อไป ข้อคำถามในแบบสอบถามนี้จะต้องได้รับการปรับปรุง โดยยังคงข้อคำถามหลัก (Main/key questions) และเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมข้อคำถามที่สะท้อนถึงสถานการณ์/เหตุการณ์ที่ต้องการศึกษา (Variable questions) รวมไปถึงการเตรียมข้อคำถามสำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ที่หายไป (Exit interview) โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์เสียชีวิต

4.1.2 โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการบันทึกและการจัดการข้อมูล

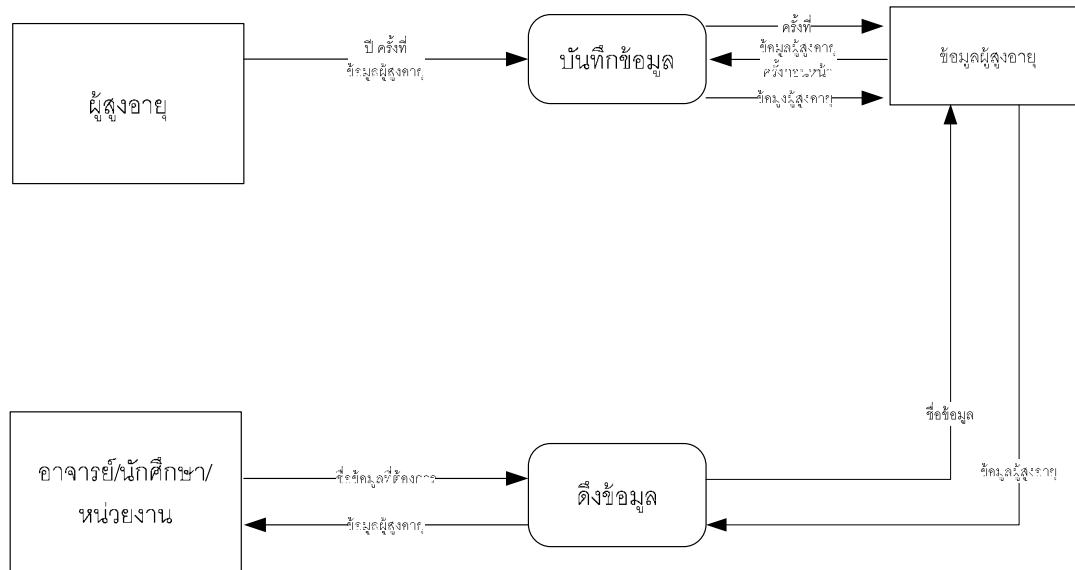
โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลการสำรวจและศึกษาสุขภาพ การสูงอายุ และการเกษียณในประเทศไทย โดยการใช้ตัวอย่างซ้ำ ได้มีการออกแบบดังรายละเอียดต่อไปนี้

โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลการสำรวจได้รับการออกแบบในลักษณะของ Web application ผู้ใช้สามารถใช้ระบบงานนี้ผ่าน Internet โดยการใช้ Web browser ระบบงานนี้มี Function อยู่ 2 functions หลักๆ คือ

- บันทึกข้อมูล
- การดึงข้อมูล

โดยในการบันทึกข้อมูลนั้นจะมีอยู่ 2 กรณี คือ กรณีที่เป็นการบันทึกครั้งแรก ซึ่งต้องบันทึกใหม่ทั้งหมด และการบันทึกครั้งที่สองเป็นต้นไป ซึ่งระบบจะทำการดึงข้อมูลของครั้งล่าสุดมาเป็นข้อมูลตั้งต้นสำหรับการบันทึกในครั้งนั้น ส่วนการดึงข้อมูลจะแสดงชื่อของข้อมูลของผู้สูงอายุในส่วนของข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ให้แก่ผู้ใช้เลือก เมื่อผู้ใช้เลือกแล้ว ระบบจะทำการดึงข้อมูลที่ถูกละเลือกออกมาให้แก่ผู้ใช้เพื่อใช้ในการบันทึกข้อมูลที่มีการแก้ไขจากข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในครั้งก่อนหน้า ดังนั้นในการออกเก็บข้อมูลในครั้งที่สองเป็นต้นไป ผู้ใช้สามารถบันทึกเฉพาะข้อมูลที่เปลี่ยนไปเท่านั้น การไหลของข้อมูลจะเป็นดังภาพที่ 4.1

รายงานฉบับสมบูรณ์: การสำรวจและศึกษาสุขภาพ การสูงอายุและการเกษียณในประเทศไทยโดยการใช้ตัวอย่างซ้ำ

ภาพที่ 4.1 การไหลของข้อมูลของระบบข้อมูลของการสำรวจและศึกษาสุขภาพ การสูงอายุ และการเกษียณในประเทศไทย โดยการใช้ตัวอย่างซ้ำ

Data Dictionary แสดงรายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ค สำหรับตัวอย่างจาก Data Dictionary ที่แสดงถึงบางส่วนของฐานข้อมูลจะเป็นดังต่อไปนี้

Table Name : UserData

Description : ข้อมูลผู้ใช้งานระบบ

Column Name	Length	Data Type	Description
UserID (PK)	4	INTEGER	รหัสผู้ใช้งานระบบ
LoginName	50	VARCHAR	ชื่อผู้ใช้สำหรับเข้าสู่ระบบงาน
Password	50	VARCHAR	รหัสผ่าน
FullName	50	VARCHAR	ชื่อเต็มผู้ใช้งานระบบ
EmailAddress	50	VARCHAR	อีเมลล์

Table Name : RoleData

Description : ข้อมูลบทบาทของระบบงาน

Column Name	Length	Data Type	Description
RoleID (PK)	4	INTEGER	รหัสบทบาทผู้ใช้
RoleName	50	VARCHAR	ชื่อบทบาทผู้ใช้

Table Name : UserRole

Description : ข้อมูลบทบาทของผู้ใช้ภายในระบบงาน

Column Name	Length	Data Type	Description
UserID (PK)	4	INTEGER	รหัสผู้ใช้
RoleID (PK)	4	INTEGER	รหัสบทบาทผู้ใช้

Table Name : Region

Description : ข้อมูลภาค

Column Name	Length	Data Type	Description
RegionCode (PK)	1	VARCHAR	รหัสภาค
RegionName	50	VARCHAR	ชื่อภาค

Table Name : Province

Description : ข้อมูลจังหวัด

Column Name	Length	Data Type	Description
ProvinceCode (PK)	2	VARCHAR	รหัสจังหวัด
ProvinceName	50	VARCHAR	ชื่อจังหวัด
RegionCode(FK)	1	VARCHAR	รหัสภาค

Table Name : Amphure

Description : ข้อมูลอำเภอ

Column Name	Length	Data Type	Description
ProvinceCode (PK,FK)	2	VARCHAR	รหัสจังหวัด
AmphurCode (PK)	2	VARCHAR	รหัสอำเภอ
AmphurName	50	VARCHAR	ชื่ออำเภอ

Table Name : Tumbol

Description : ข้อมูลตำบล

Column Name	Length	Data Type	Description
ProvinceCode (PK,FK)	2	VARCHAR	รหัสจังหวัด

AmphurCode (PK,FK)	2	VARCHAR	รหัสอำเภอ
TumbolCode (PK)	2	VARCHAR	รหัสตำบล
TumbolName	50	VARCHAR	ชื่อตำบล

Table Name : MemberType

Description : ข้อมูลสถานะในครัวเรือน

Column Name	Length	Data Type	Description
MemberTypeID (PK)	4	INTEGER	รหัสสถานะในครัวเรือน
MemberTypeName	50	VARCHAR	ชื่อสถานะในครัวเรือน

Table Name : Religion

Description : ข้อมูลศาสนา

Column Name	Length	Data Type	Description
ReligionID (PK)	4	INTEGER	รหัสศาสนา
ReligionName	50	VARCHAR	ชื่อศาสนา

Table Name : MarriageStatus

Description : ข้อมูลสถานะภาพสมรส

Column Name	Length	Data Type	Description
MarriageStatusID (PK)	4	INTEGER	รหัสสถานะภาพสมรส
MarriageStatusName	50	VARCHAR	ชื่อสถานะภาพสมรส

Table Name : Graduate

Description : ข้อมูลระดับการศึกษา

Column Name	Length	Data Type	Description
GraduateID (PK)	4	INTEGER	รหัสระดับการศึกษา
GraduateName	50	VARCHAR	ชื่อระดับการศึกษา

Table Name : WorkStatus

Description : ข้อมูลสถานะภาพการทำงาน

Column Name	Length	Data Type	Description
WorkdStatusID (PK)	4	INTEGER	รหัสสถานะภาพการทำงาน
WorkStatusName	50	VARCHAR	ชื่อสถานะภาพการทำงาน

Table Name : MeetingFrequency

Description : ข้อมูลความถี่ในการพบปะ

Column Name	Length	Data Type	Description
MeetingFrequencyID (PK)	4	INTEGER	รหัสความถี่
MeetingFrequencyName	50	VARCHAR	ชื่อความถี่

Table Name : Gender

Description : ข้อมูลเพศ

Column Name	Length	Data Type	Description
GenderID (PK)	4	INTEGER	รหัสเพศ
GendersName	50	VARCHAR	ชื่อเพศ

Table Name : ChildStatus

Description : ข้อมูลสถานะบุตร

Column Name	Length	Data Type	Description
ChildStatusID (PK)	4	INTEGER	รหัสสถานะบุตร
ChildStatusName	50	VARCHAR	ชื่อสถานะบุตร

Table Name : Questionaire

Description : ข้อมูลคำถาม

Column Name	Length	Data Type	Description
QuestionNo (PK)	4	INTEGER	รหัสคำถาม(เรียงลำดับ)
QuestionCode	10	VARCHAR	รหัสคำถาม(ที่ตั้งขึ้น)
QuestionEnabled	1	BIT	ถาม/ไม่ถาม

Table Name : QuestionPageInfo

Description : ข้อมูลหน้าเว็บในการบันทึกข้อมูล

Column Name	Length	Data Type	Description
PageNo (PK)	4	INTEGER	หน้าที่
YearNo	4	CHAR	ชื่อหน้าเว็บ
StartQuestionNo	4	INTEGER	รหัสข้อคำถามเริ่มต้น
EndQuestionNo	4	INTEGER	รหัสข้อคำถามสิ้นสุด

Table Name : SampleRecord

Description : ข้อมูลการสำรวจ

Column Name	Length	Data Type	Description
SampleRecordID (PK)	4	INTEGER	รหัสข้อมูลของการสำรวจ
SurveyNo (FK) (AK1)	4	INTEGER	ครั้งที่ของการสำรวจ
YearNo (FK) (AK1)	4	CHAR	ปีที่ทำการสำรวจ
CitizenID (AK1)	13	VARCHAR	รหัสประจำตัวประชาชน
SequenceNo (AK1)	4	INTEGER	ครั้งที่ของการให้สัมภาษณ์
AreaID	4	INTEGER	ในเขต/นอกเขต เทศบาล
ED	50	VARCHAR	ค่า ED
BLK	50	VARCHAR	ค่า BLK
Moo	10	VARCHAR	หมู่ที่
VillageName	50	VARCHAR	ชื่อหมู่บ้าน
BuildingGroupNo	10	VARCHAR	ลำดับที่ชมรมอาคาร / หมู่บ้านตัวอย่าง
HouseNo	15	VARCHAR	บ้านเลขที่
StreetName	50	VARCHAR	ชื่อถนน
ProvinceCode	2	VARCHAR	รหัสจังหวัด
AmphurCode	2	VARCHAR	รหัสอำเภอ
TumbolCode	2	VARCHAR	รหัสตำบล
PostalCode	5	VARCHAR	รหัสไปรษณีย์
NumOfMember	4	INTEGER	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
NumOfMember45UP	4	INTEGER	จำนวนสมาชิกที่มีอายุมากกว่า 45
MemberSequenceNo	4	INTEGER	ลำดับที่สมาชิกของผู้ให้สัมภาษณ์

รายงานฉบับสมบูรณ์: การสำรวจและศึกษาสุขภาพ การสูงอายุและการเกษียณในประเทศไทยโดยการใช้ตัวอย่างซ้ำ

FamilyStatus	4	INTEGER	สถานะในครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์
InterviewDate	10	VARCHAR	วันที่สัมภาษณ์
TotalTime	4	INTEGER	จำนวนเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์(นาที)
NumOfInterview	4	INTEGER	จำนวนครั้งที่ใช้ในการสัมภาษณ์
SampleCompleteDate	10	VARCHAR	วันที่ตรวจข้อมูลสมบูรณ์

Table Name : SampleRecord (ต่อ)

Description : ข้อมูลการสำรวจ

Column Name	Length	Data Type	Description
CheckBy	4	INTEGER	รหัสผู้ใช้ (ผู้ตรวจข้อมูล)
UserID	4	INTEGER	รหัสผู้ใช้ (ผู้บันทึกข้อมูล)

Table Name : RecPartA0101_Residence3Up

Description : ข้อมูล

Column Name	Length	Data Type	Description
SampleRecordID (PK,FK)	4	INTEGER	รหัสข้อมูลของการสำรวจ
SequenceNo (PK)	4	INTEGER	ลำดับที่
AmphurCode (FK)	2	VARCHAR	รหัสอำเภอที่เกิด
ProvinceCode (FK)	2	VARCHAR	รหัสจังหวัดที่เกิด

Table Name : Club

Description : ข้อมูลกลุ่ม/ชมรม/สมาคม

Column Name	Length	Data Type	Description
ClubID (PK)	4	INTEGER	รหัสกลุ่ม/ชมรม/สมาคม
ClubName	50	VARCHAR	ชื่อกลุ่ม/ชมรม/สมาคม

Table Name : Survey

Description : ข้อมูลการสำรวจ

Column Name	Length	Data Type	Description
SurveyNo (PK)	4	INTEGER	ครั้งที่ของการสำรวจ
YearNo	4	INTEGER	ปีที่ทำการสำรวจ

Table Name : RecPartA0100

Description : ข้อมูล

Column Name	Length	Data Type	Description
SampleRecordID (PK,FK)	4	INTEGER	รหัสข้อมูลของการสำรวจ
BirthDate	10	VARCHAR	วันเกิด
AmphurCode (FK)	2	VARCHAR	รหัสอำเภอที่เกิด
ProvinceCode (FK)	2	VARCHAR	รหัสจังหวัดที่เกิด
GraduateID (FK)	4	INTEGER	รหัสระดับการศึกษา
MarriageStatusID (FK)	4	INTEGER	รหัสสถานภาพสมรส
ReligionID (FK)	4	INTEGER	รหัสศาสนา
ActivityWork	5,2	NUMERIC	%กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการงานอาชีพ
ActivityNormal	5,2	NUMERIC	%กิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวัน
ActivityRest	5,2	NUMERIC	%กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน
KinMeetingFrequencyID (FK)	4	INTEGER	รหัสความถี่ในการพบปะญาติพี่น้องที่อาศัยในอยู่ในละแวกเดียวกัน
ClubMember	1	BIT	เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคม

Table Name : RecPartA0102_Spouse

Description : ข้อมูล

Column Name	Length	Data Type	Description
SampleRecordID (PK,FK)	4	INTEGER	รหัสข้อมูลของการสำรวจ
BirthDate	10	VARCHAR	วันเกิด
GraduateID (FK)	4	INTEGER	รหัสระดับการศึกษา
WorkdStatusID (FK)	4	INTEGER	รหัสสถานภาพการทำงาน

Table Name : RecPartA0103_Club

Description : ข้อมูล

Column Name	Length	Data Type	Description
SampleRecordID (PK,FK)	4	INTEGER	รหัสข้อมูลของการสำรวจ

ClubID (PK)	4	INTEGER	รหัสกลุ่ม/ชมรม/สมาคม
ClubName	50	VARCHAR	ชื่อกลุ่ม/ชมรม/สมาคม(อื่นๆ)
MeetingFrequencyID (FK)	4	INTEGER	รหัสความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมการบันทึกข้อมูลได้พัฒนาเรียบร้อยแล้ว และได้ถูกนำมาใช้ในการบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลในรอบที่หนึ่ง ในเฟสต่อไปโปรแกรมการบันทึกจะถูกพัฒนาให้มีความสามารถมากขึ้น โดย

- โปรแกรมจะสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลแทนแบบสอบถามโดยผู้เก็บข้อมูลสามารถเข้าถึงโปรแกรมจาก notebook แล้วดึงข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลรอบที่หนึ่ง ของบุคคลที่ผู้เก็บข้อมูลต้องการเก็บข้อมูลในรอบที่สองขึ้นมา เพื่อสามารถบันทึกข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไป และส่งกลับมาเก็บที่ฐานข้อมูล รายละเอียดขั้นตอนการสู่ระบบงาน และขั้นตอนการบันทึกข้อมูลการสำรวจ ได้แสดงไว้ในภาคผนวก ค
- เมื่อการเก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วได้มีการตรวจสอบข้อมูลในฐานข้อมูลแล้ว โปรแกรมจะสามารถดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลเพื่อเก็บลงในแฟ้มข้อมูลในโปรแกรม Microsoft Office Excel โดยจัดแฟ้มข้อมูลเป็นส่วนๆ ได้แก่ แฟ้ม Cover Sheet สำหรับเก็บตัวแปรในส่วนหน้าปกของแบบสอบถาม แฟ้มส่วน A, B, C, D, E, F, และ G รวม 7 แฟ้มเป็นการเก็บตัวแปรตามหมายเลขข้อคำถามในแต่ละส่วน เช่น แฟ้ม A เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ที่มีตัวแปรจาก A001 ถึง A021 การเชื่อมตัวแปรในแต่ละแฟ้มนั้น จะทำได้โดยการใช้ PID ของผู้ตอบที่เหมือนกันในทุกไฟล์ เป็นตัวเชื่อม บุคคลหรือหน่วยงานที่สนใจสามารถดึงข้อมูลจากไฟล์เหล่านี้ไปใช้วิเคราะห์ต่อด้วยโปรแกรมวิเคราะห์อื่นได้ เช่น โปรแกรม STATA หรือ SPSS¹ โดยตัวอย่างการจัดทำตารางวิเคราะห์อย่างง่ายจากไฟล์ข้อมูลอาจมีลักษณะดังต่อไปนี้

ตารางที่ xx จำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ และเขตชุมชน

จำนวนผู้สูงอายุ	รวมชาย	รวมหญิง	% ชาย	% หญิง
เขตเมือง	217	446	15%	31%
ชนบท	264	514	18%	36%
รวม	481	960	33%	67%

¹ ไฟล์ข้อมูลเหล่านี้ได้เก็บไว้ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งนักศึกษาหรือนักวิจัยสามารถติดต่อขอใช้ข้อมูลชุดนี้ เพื่อการศึกษาหรือประโยชน์สาธารณะได้ที่คณะผู้วิจัย

ตารางที่ xx จำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามอายุ เพศ และเขตชุมชน

อายุ	45-59		60-69		70-79		80 ปีขึ้นไป		รวม	ร้อยละ
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
เขตเมือง	97	217	67	146	35	70	18	13	663	46%
ชนบท	134	285	61	132	49	79	20	18	778	54%
รวม	231	502	128	278	84	149	38	31	1441	100%

ตารางที่ xx จำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ และจังหวัดที่อยู่อาศัย

อายุ	45-59		60-69		70-79		80 ปีขึ้นไป		รวม	ร้อยละ
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
จำนวนผู้สูงอายุ										
กทม.	64	145	42	87	23	49	11	9	430	30%
ปริมณฑล	80	139	42	73	29	28	6	4	401	28%
ขอนแก่น	87	218	44	118	32	72	21	18	610	42%
รวม	231	502	128	278	84	149	38	31	1441	100%

ตารางที่ xx ร้อยละความเป็นเจ้าของสินทรัพย์ประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

อายุ	45-59	60-69	70-79	80 ปีขึ้นไป
ประเภทของสินทรัพย์				
1. บ้าน	82.40	89.90	93.56	94.20
2. อสังหาริมทรัพย์อื่นๆ	25.51	22.41	24.89	15.94
3. ธุรกิจ หรือกิจการค้า	4.91	2.71	6.01	1.45
4. เงินสดและบัญชีเงินออมทรัพย์	27.56	25.62	18.88	18.84
5. บัญชีเงินฝากประจำ	13.10	11.08	8.58	5.80
6. ทุนเรือนหุ้นหรือกองทุนรวม	1.36	1.23	1.29	0.00
7. พันธบัตรรัฐบาล	0.82	1.97	2.58	2.90
8. Term Life Insurance	13.10	9.11	3.86	0.00
9. Whole Life Insurance	3.27	3.69	3.86	2.90

10. Annuity Insurance	0.95	1.23	0.86	1.45
11. ให้ผู้อื่นกู้ยืมเงิน	9.00	4.43	4.72	7.25
12. บัญชีเงินฝากกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคาร	18.83	12.56	9.44	5.80
13. สินทรัพย์ประเภทอื่นๆ	7.64	7.88	4.29	5.80
14. มรดก หรือเงินทดแทน	26.19	21.43	27.04	23.19
15. ยานพาหนะ	37.65	25.37	13.30	14.49
16. สินทรัพย์ที่มีค่าอื่นๆภายในบ้าน	54.43	50.25	40.34	33.33

ตารางที่ xx มูลค่าสินทรัพย์โดยเฉลี่ยของผู้สูงอายุ

ที่อยู่อาศัย	45-59		60-69		70-79		80 ปีขึ้นไป	
	เขตเมือง	ชนบท	เขตเมือง	ชนบท	เขตเมือง	ชนบท	เขตเมือง	ชนบท
เพศชาย								
- มูลค่า สินทรัพย์รวม (บาท)	2,334,127	1,773,531	1,909,383	2,196,016	4,059,606	3,154,247	3,773,033	1,164,250
- จำนวนชาย	83	132	60	57	33	47	15	20
ร้อยละ	86%	99%	90%	93%	94%	96%	83%	100%
เพศหญิง								
- มูลค่า สินทรัพย์รวม (บาท)	1,830,583	1,373,769	2,812,627	1,915,148	1,735,809	1,439,536	929,917	1,255,000
- จำนวนหญิง	186	277	142	128	68	77	12	17
ร้อยละ	86%	97%	97%	97%	97%	97%	92%	94%

ตารางที่ xx สถานะการทำงานของผู้เกษียณแบ่งตามที่อยู่อาศัย

	60-69	ร้อยละ	70-79	ร้อยละ	80 ปีขึ้นไป	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	33	31	14	30	1	11	48	29
ปริมณฑล	30	28	13	28	2	22	45	27
ขอนแก่น	45	42	20	43	6	67	71	43
รวม	108	100	47	100	9	100	164	100

ตารางที่ xx รายได้จากการทำงานของผู้ที่กำลังเข้าสู่วัยเกษียณและผู้เกษียณแบ่งตามที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย		45-59	ร้อยละ	60-69	ร้อยละ	70-79	ร้อยละ	80 ปีขึ้นไป	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี	61	60	19	58	13	93	0	0
	100,000-200,000 บาทต่อปี	28	27	9	27	1	7	1	100
	200,001-300,000 บาทต่อปี	8	8	3	9	0	0	0	0
	300,001-400,000 บาทต่อปี	2	2	0	0	0	0	0	0
	400,001-500,000 บาทต่อปี	1	1	0	0	0	0	0	0
	มากกว่า 500,000 บาทต่อปี	2	2	2	6	0	0	0	0
	รวม		102	100	33	100	14	100	1
ปริมณฑล	น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี	70	61	21	70	9	69	1	50
	100,000-200,000 บาทต่อปี	30	26	6	20	3	23	0	0
	200,001-300,000 บาทต่อปี	3	3	3	10	1	8	0	0
	300,001-400,000 บาทต่อปี	5	4	0	0	0	0	0	0
	400,001-500,000 บาทต่อปี	6	5	0	0	0	0	0	0
	มากกว่า 500,000 บาทต่อปี	1	1	0	0	0	0	1	50
	รวม		115	100	30	100	13	100	2
ขอนแก่น	น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี	118	72	39	87	19	95	6	100

ที่อยู่อาศัย		45-59	ร้อยละ	60-69	ร้อยละ	70-79	ร้อยละ	80 ปีขึ้นไป	ร้อยละ
	100,000-200,000 บาทต่อปี	27	16	5	11	0	0	0	0
	200,001-300,000 บาทต่อปี	9	5	1	2	1	5	0	0
	300,001-400,000 บาทต่อปี	6	4	0	0	0	0	0	0
	400,001-500,000 บาทต่อปี	3	2	0	0	0	0	0	0
	มากกว่า 500,000 บาทต่อปี	1	1	0	0	0	0	0	0
	รวม	164	100	45	100	20	100	6	100

ตารางที่ xx สถานะการทำงานของผู้เกษียณแบ่งตามเขตชุมชน

	60-69	ร้อยละ	70-79	ร้อยละ	80 ปีขึ้นไป	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เขตเมือง	60	56	20	43	5	56	85	52
ชนบท	48	44	27	57	4	44	79	48
รวม	108	100	47	100	9	100	164	100

ตารางที่ xx รายได้จากการทำงานของผู้ที่กำลังเข้าสู่วัยเกษียณและผู้เกษียณแบ่งตามเขตชุมชน

ที่อยู่อาศัย		45-59	ร้อยละ	60-69	ร้อยละ	70-79	ร้อยละ	80 ปีขึ้นไป	ร้อยละ
เขตเมือง	น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี	93	56	39	65	18	90	4	80
	100,000-200,000 บาทต่อปี	47	28	13	22	2	10	1	20
	200,001-300,000 บาทต่อปี	12	7	5	8	0	0	0	0
	300,001-400,000 บาทต่อปี	4	2	0	0	0	0	0	0
	400,001-500,000 บาทต่อปี	6	4	0	0	0	0	0	0

	ปี								
	มากกว่า 500,000 บาท ต่อปี	4	2	3	5	0	0	0	0
	รวม	166	100	60	100	20	100	5	100
ชนบท	น้อยกว่า 100,000 บาท ต่อปี	150	70	39	81	22	81	3	75
	100,000-200,000 บาทต่อ ปี	38	18	7	15	2	7	0	0
	200,001-300,000 บาทต่อ ปี	8	4	2	4	2	7	0	0
	300,001-400,000 บาทต่อ ปี	9	4	0	0	0	0	0	0
	400,001-500,000 บาทต่อ ปี	4	2	0	0	0	0	0	0
	มากกว่า 500,000 บาท ต่อปี	6	3	0	0	1	4	1	25
	รวม	215	100	48	100	27	100	4	100

ดังนั้น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล ได้พัฒนาด้วยเทคโนโลยี ASP.NET โดยใช้ภาษา Visual Basic.NET และเก็บข้อมูลโดยใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล SQL Server 2005 express edition เรียบร้อยแล้ว และได้บันทึกข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดแล้ว รวมทั้งได้มีการจัดเก็บข้อมูลไว้ใน Microsoft Office Excel ไว้แล้วเช่นกัน

4.2 การสำรวจและรวบรวมข้อมูล

4.2.1 การทดสอบ (Pre-test) แบบสอบถาม

โครงการสำรavnาร่องได้มีการทำ Pre-test แบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นมาในระหว่างวันที่ 24 - 28 พฤษภาคม 2552 ถึงความเหมาะสมในการตั้งคำถาม เนื้อหาของคำถาม การถามคำถามข้ามข้อ (Skip Path) และเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เนื่องจากแบบสอบถามมีข้อคำถามมาก และมีวิธีการถามเพื่อให้ได้ตัวเลขที่ซับซ้อนโดยคณะผู้วิจัยได้ทดสอบสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้ครัวเรือนตัวอย่างแบบ Purposive random sampling ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวอย่างครัวเรือน ประมาณ 2-4 ครัวเรือนต่อผู้วิจัย จำนวนทั้งหมดประมาณ 20 - 40 ครัวเรือนตัวอย่าง

ผลจากการทำ Pre-test คณะผู้วิจัยได้ทดสอบสัมภาษณ์จากครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด 30 ตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร และใช้เวลาในการสัมภาษณ์เฉลี่ยชุดละ 2 – 3.5 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับลักษณะของครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับความซับซ้อนของโครงสร้างครอบครัว การเกี่ยวคู่กันในการครอบครัว สถานภาพของสุขภาพ การทำงาน รายได้และทรัพย์สิน หนี้สิน หลังจากที่ได้นำผลการทดสอบแบบสอบถามมาปรับปรุง คณะผู้วิจัยจึงได้จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อใช้ในการสำรวจต่อไป

4.2.2 การสำรอนำร่อง

ในการเตรียมการสำรวจ คณะผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการจัดการงานที่ประกอบไปด้วยทีมสัมภาษณ์ 4 ทีมๆละ 10 คน ในแต่ละทีมจะมีหัวหน้าทีม 1 คน เพื่อดูแลการสำรวจสัมภาษณ์ครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมาย ทีมสัมภาษณ์ 3 ทีมได้ดำเนินการสำรวจในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และอีก 1 ทีมดำเนินการสำรวจในขอนแก่น

คณะผู้วิจัยได้รับสมัครพนักงานสัมภาษณ์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไว้ 30 คน และได้ทำการฝึกอบรมถึงเป้าหมาย วิธีการ ตลอดจนเนื้อหาในการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 4 – 7 สิงหาคม 2552 ณ ห้อง 402 อาคารมาลย์ หุนันท์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จากนั้นทีมสำรวจก็ได้ดำเนินการสำรวจในระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม ถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2552 ในส่วนของการสำรวจในจังหวัดขอนแก่น คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปฝึกอบรมทีมสำรวจ ณ ห้องประชุมภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2552 และทีมขอนแก่นได้ทำการทดสอบภาคปฏิบัติการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 15 – 18 กันยายน 2552 และได้ดำเนินการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างที่ได้สุ่มขึ้นมาในระหว่างวันที่ 28 กันยายน ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2552

4.2.3 แนวทางและขั้นตอนในการนำร่องสำรวจ

(1) ในการนำร่องสำรอนั้น หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ ครัวเรือนตัวอย่าง ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) จำนวน 1,500 ครัวเรือน² โดยการสัมภาษณ์สมาชิกครัวเรือนตัวอย่างที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป 1 คน และหากผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุสูงหรือพิการไม่สามารถให้สัมภาษณ์ได้ ก็ให้มีตัวแทน (Proxy) ที่รู้จักและใกล้ชิดกับผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามแทนได้ การสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยแบบสอบถามต่อไปนี้

ก. การใช้แบบสัมภาษณ์ครัวเรือนและแบบคัมยอดครัวเรือนโดยสัมภาษณ์หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน 1 คนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของครัวเรือน เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครัวเรือนตัวอย่างที่จะอยู่ใน Panel ของการสำรวจ

² โครงการนี้ไม่ได้สำรวจผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสถาบันที่ดูแลผู้สูงอายุ (Institutions) เช่น บ้านพักคนชรา สถานสงเคราะห์คนชรา เป็นต้น

ข. การใช้แบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยสัมภาษณ์สมาชิกครัวเรือนที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน หรือตัวแทน (Proxy) จากครัวเรือนตัวอย่าง

(2) วิธีการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์โดยตรงกับครัวเรือนตัวอย่าง และเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและจูงใจให้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามที่มีความยาวมาก โครงการได้มอบเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการ (ภาคผนวก ข) และถุงยาสามัญประจำบ้านในมูลค่า 100 บาทต่อราย ซึ่งปรากฏว่าการมอบของสองสิ่งนี้มีส่วนช่วยทำให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ดีขึ้น

(3) สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการสำรวจโดยการใช้ตัวอย่างซ้ำ (Panel survey) คือ การรักษาครัวเรือนตัวอย่างในการให้ความร่วมมือสัมภาษณ์ ซึ่งการรักษาครัวเรือนตัวอย่างไว้ได้นั้น ในโครงการที่มีการดำเนินการในต่างประเทศ ได้ใช้วิธีประชาสัมพันธ์ทั้งทางเอกสารที่เป็นแผ่นพับหรือรายงานผล หรือทางอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการให้แรงจูงใจโดยการให้ค่าสมนาคุณหลังจากการสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นตัวเงินและสิ่งของ รวมไปถึงการศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามในกรณีที่มีการขาดหายของข้อมูลหรือการไม่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ สำหรับโครงการนี้ซึ่งเป็นการสำรวจนาร่องเพื่อเริ่มประสบการณ์ ก็ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โดยการมอบแผ่นพับและของสมนาคุณดังกล่าวข้างต้น นอกจากนั้นในวันผู้สูงอายุในเดือนเมษายน 2553 นี้โครงการก็พิมพ์โปสการ์ดส่งความปรารถนาดีเนื่องในวันผู้สูงอายุ ความขอบคุณในการอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์และรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ไปให้แก่ครัวเรือนตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ (ภาคผนวก ข)

4.2.4 ผลการสำรวจนาร่อง

คณะผู้วิจัยได้ใช้กรอบตัวอย่างครัวเรือนจำแนกตามชุมชนรุมอาคาร/หมู่บ้านที่อยู่ในและนอกเขตเทศบาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (กล่าวคือ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) และจังหวัดขอนแก่น จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (NSO) โดยแผนการสุ่มตัวอย่างได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นสองขั้น ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างสำหรับการศึกษานาร่องครั้งนี้เท่ากับ 1,500 ครัวเรือน (ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าพารามิเตอร์ (e) ค่าไม่เกิน 0.0253 ด้วยความน่าจะเป็น 0.95)

ผลการสำรวจครัวเรือนขนาดตัวอย่างในระหว่างเดือน สิงหาคม ถึง ตุลาคม 2553 นั้น จำแนกตามจังหวัดและเขตการปกครองแสดงไว้ในตารางที่ 4.2 จากครัวเรือนตัวอย่าง 1,500 ครัวเรือน ทีมสัมภาษณ์สามารถสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างได้ทั้งหมด 1,516 ครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ในการสำรวจครัวเรือนตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น ทีมสัมภาษณ์ได้ใช้ความพยายามอย่างสูงในการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่จำกัด และการเก็บข้อมูลในเขตเมืองโดยเฉพาะเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานครด้วยการใช้เวลาสัมภาษณ์นานและคำถามที่ละเอียดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องมีความอดทนและให้ความอนุเคราะห์อย่างสูง ผลจากการบรรณาธิการและบันทึกข้อมูลพบว่าแบบสอบถามที่ได้รับมีคำตอบสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้มีจำนวน 854 ชุด จาก

892 ชุด หรือ เท่ากับร้อยละ 95.73 จากแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับมา สำหรับการสำรวจในจังหวัดขอนแก่นนั้น ได้ผลเกินเป้าหมาย คือ ได้มีการสัมภาษณ์เกินจากที่กำหนดไว้ 16 ครั้งเรือน ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความร่วมมือที่ดีกว่าของครัวเรือนตัวอย่างที่อยู่ในเขตหัวเมืองและชนบทที่มีเวลาให้สัมภาษณ์ได้มากกว่า การเก็บข้อมูลในจังหวัดขอนแก่นจึงเก็บได้มากกว่าเป้าหมายที่กำหนด ทำให้ได้แบบสอบถามสมบูรณ์เพื่อใช้ในการประมวลวิเคราะห์จำนวน 624 ชุด หรือคิดเป็น ร้อยละ 102.63 จากแบบสอบถามทั้งหมด

ในสรุปแล้ว การสำรวจจัดเก็บข้อมูลของโครงการได้ดำเนินการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 1,516 ครัวเรือน จาก 1,500 ครัวเรือน และได้แบบสอบถามสมบูรณ์สามารถนำมาใช้ประมวลวิเคราะห์ผลได้ จำนวน 1,478 ชุด หรือกล่าวได้ว่าผลสำเร็จในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาคิดเป็นร้อยละ 98.5 จากครัวเรือนตัวอย่างเป้าหมายทั้งหมด

ตารางที่ 4.2 ผลการสำรวจครัวเรือนตัวอย่าง

พื้นที่สำรวจ	ขนาดตัวอย่าง (ครัวเรือน)	ครัวเรือนที่ได้สำรวจ (ครัวเรือน)	แบบสอบถามที่ สมบูรณ์ (ชุด)
กรุงเทพมหานคร	481	481	448
นนทบุรี	137	137	136
ปทุมธานี	122	122	122
สมุทรปราการ	152	152	148
รวม กทม. และปริมณฑล	892	892	854
ขอนแก่น	608	624	624
รวมทั้งหมด	1,500	1,516	1,478

4.2.5 ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การพัฒนาเครื่องมือในแผนงานนี้ ได้ประยุกต์จากข้อคำถามที่ปรากฏอยู่ในโครงการ KLoSA (ซึ่งได้มีการพัฒนามาจากโครงการต้นแบบ HRS จาก University of Michigan) ซึ่งข้อคำถามที่ได้ประยุกต์มาเกือบทั้งหมดเป็นการถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเชิงพฤติกรรม มีข้อคำถามเพียงส่วนน้อยที่เป็นความคิดเห็นหรือทัศนคติ ในการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (Validity) ของแบบสอบถามนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบด้วยวิธี Content/Face Validity โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแสดงความคิดเห็นในการสัมมนาปฏิบัติการในขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือสัมภาษณ์ โดยเน้นที่การนำแบบสอบถามนี้มาประยุกต์ใช้กับบริบทของสังคมไทย รวมทั้งตรวจสอบประเด็นและเนื้อหาของแบบสอบถามว่าตรงและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการสำรวจหรือไม่ในแบบสอบถามที่เป็นต้นแบบ คือ แบบสอบถามของ KLoSA และ HRS

สำหรับการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) เนื่องจากข้อคำถามส่วนใหญ่เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางพฤติกรรมในด้านต่างๆ มีข้อคำถามส่วนน้อยที่มีลักษณะเป็นทัศนคติ ที่มีต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ได้มีประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องของการทำงานในส่วนของการทำงาน (ส่วน D) ที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ Construct ของลักษณะงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และ Construct ของความพึงพอใจต่อชีวิตความเป็นอยู่ (ส่วน G) คณะผู้วิจัยได้ทดลองทดสอบความน่าเชื่อถือของมาตรวัด (Scales) ของกลุ่มข้อคำถามในส่วนนี้ว่า มาตรวัดความคิดเห็นในแต่ละข้อมีความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) หรือไม่ในการที่จะแสดงถึง constructs ที่สอบถาม โดยใช้วิธีทดสอบจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค (Cronbach Alpha) สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคจะมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 หรืออาจจะมีค่าติดลบ การพิจารณาว่าค่าสัมประสิทธิ์ระดับใดจะแสดงความน่าเชื่อถือได้นั้น จะใช้กฎโดยทั่วไป (Rule of thumb) ที่ค่าอัลฟา มากกว่า 0.7 เป็นเกณฑ์ตัดสินว่ามีความสอดคล้องภายในที่สูงหรือยอมรับความน่าเชื่อถือ การดำเนินการทดสอบโดยใช้มาตรวัด (Scales) จากกลุ่มคำถามในส่วนของการทำงาน (ส่วน D) ที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และในส่วนของความพึงพอใจต่อชีวิตความเป็นอยู่ (ส่วน G) ได้ผลดังต่อไปนี้ดังต่อไปนี้

(1) ส่วน D: การทำงาน

กลุ่มข้อคำถามเกี่ยวกับ Construct - ลักษณะงานที่กลุ่มตัวอย่างทำในปัจจุบัน ประกอบด้วยข้อคำถามดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่รับจ้างทำงาน

1. งานของท่านเป็นงานที่ต้องใช้แรงกายสูง (D176)
2. งานของท่านเป็นงานที่ต้องยกของหนัก (D177)
3. งานของท่านต้องก้ม คู้เข่า หรือกระโดด (D178)
4. งานของท่านต้องใช้สายตามาก (D179)
5. งานของท่านต้องใช้สมาธิและการใส่ใจในรายละเอียด (D180)
6. งานของท่านต้องใช้ทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (D181)
7. งานของท่านต้องใช้ทักษะเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (D182)
8. งานของท่านมีความท้าทายกว่างานที่เคยทำ (D183)
9. ความอาวุโสเป็นปัจจัยสำคัญในการเลื่อนตำแหน่งงานในที่ทำงานของท่าน (D184)
10. เพื่อนร่วมงานของท่านทำให้พนักงานสูงอายุรู้สึกว่าต้องออกจากงานก่อนอายุเกษียณที่กำหนด (D185)
11. นายจ้างของท่านยินดีที่จะย้ายพนักงานสูงอายุไปทำงานที่ง่ายขึ้น โดยได้รับค่าจ้างลดลงหากพนักงานสูงอายุต้องการ (D186)

12. ค่าจ้างที่ท่านได้รับเพียงพอ (D187)
13. งานของท่านมีความมั่นคงดี (D188)
14. ท่านพอใจกับสภาพแวดล้อมในงานที่ท่านทำในปัจจุบัน (D189)
15. ท่านพอใจกับงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำในปัจจุบัน (D190)
16. งานของท่านเป็นงานที่เครียดมาก (D191)
17. หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว ท่านพอใจกับงานที่ท่านทำในปัจจุบัน (D192)

กลุ่มข้อคำถามส่วนนี้ได้ใช้มาตรวัด (Scales) ในการวัดความคิดเห็น 4 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างมาก (1) ไม่เห็นด้วย (2) เห็นด้วย (3) เห็นด้วยอย่างมาก (4) เมื่อนำมาทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด (Scales) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ ครอนบาค-อัลฟา เท่ากับ 0.746 ซึ่งพิจารณาได้ว่ามาตรวัดมีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับค่อนข้างสูง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ประกอบการเอง

1. งานของท่านเป็นงานที่ต้องใช้แรงกายสูง (D335)
2. งานของท่านเป็นงานที่ต้องยกของหนัก (D336)
3. งานของท่านต้องก้ม กู้ก้ม หรือกระโดด (D337)
4. งานของท่านต้องใช้สายตามาก (D338)
5. งานของท่านต้องใช้สมาธิและการใส่ใจในรายละเอียด (D339)
6. งานของท่านต้องใช้ทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (D340)
7. งานของท่านต้องใช้ทักษะเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (D341)
8. งานที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบันเป็นงานที่ทำให้อยากทำงานที่ทำยากกว่าเดิม (D342)
9. ท่านได้รับเงินเดือนอย่างเพียงพอ (D343)
10. งานที่ท่านทำมีความมั่นคงสูง (D344)
11. ท่านมีความพึงพอใจกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานของท่าน (D345)
12. ท่านมีความพึงพอใจกับงานที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน (D346)
13. งานที่ท่านทำทำให้เกิดความเครียดมาก (D347)
14. หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว ท่านมีความพึงพอใจกับงานที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน (D348)

ข้อคำถามส่วนนี้เมื่อนำมาทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด (Scales) ที่เหมือนกับกลุ่มที่ 1 พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ ครอนบาค-อัลฟา เท่ากับ 0.729 ซึ่งพิจารณาได้เช่นกันว่าความน่าเชื่อถือของมาตรวัด (Scales) ของกลุ่มคำถามนี้อยู่ในระดับสูง

(2) ส่วน G: ความคิดเห็น ความคาดหวัง และ ความพึงพอใจ/ความสุขในชีวิตความเป็นอยู่

สำหรับกลุ่มข้อคำถามในประเด็น หรือ Construct ด้านความพึงพอใจในชีวิต ประกอบไปด้วยข้อคำถาม ดังต่อไปนี้

1. ท่านมีความพึงพอใจกับสุขภาพทางกายของท่าน มากน้อยเพียงใด (G024)
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจของท่าน มากน้อยเพียงใด (G025)
3. ท่านมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อคู่สมรสของท่าน มากน้อย เพียงใด (G026)
4. ท่านมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อลูกของท่าน มากน้อยเพียงใด (G027)
5. ในภาพรวม ท่านมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตของท่าน(ท่านรู้สึกมีความสุข) มากน้อยเพียงใด (G028)

กลุ่มข้อคำถามเหล่านี้ ในแต่ละข้อได้ใช้มาตรวัด (Scales) 10 ระดับ ในลักษณะของเปอร์เซ็นต์ไทล์ เมื่อนำมามาตรวัด (Scales) ในกลุ่มข้อคำถามวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ พบว่า มีค่า ครอนบาค-อัลฟา เท่ากับ 0.383 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรวัด (Scales) อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การทดสอบความน่าเชื่อถือของมาตรวัด (Scales) ของข้อคำถามในแบบสอบถามนั้น กล่าวได้ว่าเป็นจุดอ่อนในการพัฒนาเครื่องมือสัมภาษณ์ก็เป็นไปได้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยมิได้ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือก่อนที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ ทั้งนี้อาจจะด้วยข้อจำกัดหลายประการในการดำเนินโครงการวิจัยนี้ ส่วนหนึ่งเป็นข้อจำกัดของเวลาในการทำงาน ส่วนต่อมา เป็นเพราะความไม่รู้ (Innocent) เนื่องจากเป็นงานสำรวจที่ใช้วิธีการแบบ Panel ที่ต้องเตรียมงานในหลายด้านนอกจากนั้น ข้อคำถามส่วนใหญ่เป็นการสำรวจพฤติกรรมหรือข้อเท็จจริงมากกว่าทัศนคติ ในขณะที่เดียวกันในส่วน ข้อคำถามที่เป็นทัศนคติ คณะผู้วิจัยมิได้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างมาตรวัด (Scales) เพื่อมาสร้าง Constructs ใด จึงทำให้ละเลย (Ignorance) ในประเด็นการทดสอบความน่าเชื่อถือของมาตรวัด (Scales) ทำให้ต้องมาทำการทดสอบเมื่อการสำรวจเสร็จสิ้นลงไปแล้ว อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบในจุดอ่อนนี้ เป็นของคณะผู้วิจัยที่ต้องนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการสำรวจรอบต่อไป เพื่อให้ฐานข้อมูลของโครงการมีคุณภาพ และมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

4.2.6 ข้อสังเกตจากการสำรวจ

การนำร่องสำรวจของโครงการนั้น โดยส่วนใหญ่ปัญหาเหล่านี้เกิดจากข้อจำกัดพื้นฐาน คือ ข้อจำกัดด้านเวลาในการสำรวจและการขาดเครื่องมือด้านเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งสะท้อนออกมาในปัญหาและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล

ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเก็บข้อมูลในพื้นที่เขตเมือง โดยเฉพาะในทุกเขตของกรุงเทพมหานครและในเขตเทศบาลของจังหวัดต่างๆ เกี่ยวข้องกับปัญหาที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้แผนที่สุ่มครัวเรือนตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เนื่องจากเป็นแผนที่ได้มีการจัดทำมาตั้งแต่ปี 2547 (โครงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2547 (สพค. 47) สำนักงานสถิติแห่งชาติ) ซึ่งในปีสำรวจของโครงการ คือ ปี 2552 บางพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากในช่วงที่มีการจัดทำ ทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่

เป้าหมาย เช่น การค้นหาเขตเจนนับ/ชุมชนอาคาร³ในเขตกรุงเทพมหานคร บางเขตต้องใช้เวลามากในการค้นหาจนพบ หรือเมื่อพบแล้วก็ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปไม่ตรงกับในแผนที่ เช่น เดิมในแผนที่เป็นชุมชนอยู่อาศัยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงกลายเป็นสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมหรือ อาคารชุด ทำให้ต้องเสียเวลาในการค้นหาแหล่งชุมชนใหม่เพื่อสุ่มตัวอย่างครัวเรือนมาทดแทน

ปัญหานี้แก้ไขได้หากโครงการนำร่องสำรวจมีเวลาพอที่จะใช้แผนที่ที่มีการปรับปรุงใหม่จากการเตรียมการสำรวจสำมะโนประชากรในปี 2553 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และมีงบประมาณที่จะจัดซื้อเครื่องมือที่เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (GPS) จัดทำพิกัดของครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ไว้ได้ จะช่วยให้การเข้าถึงครัวเรือนตัวอย่างในการสำรวจรอบต่อไปได้สะดวกขึ้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการขอความร่วมมือจากตัวอย่าง เนื่องจากแบบสัมภาษณ์มีความยาวมากทำให้ตัวอย่างจำนวนมากไม่เต็มใจที่จะให้ข้อมูลจนจบ พนักงานสัมภาษณ์ต้องเสียเวลามากในการซักถาม หรือต้องเดินทางไปเก็บข้อมูลซ้ำในภายหลัง หรือ บางรายต้องเปลี่ยนตัวอย่างใหม่ในขณะที่สัมภาษณ์ยังไม่จบแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากผู้ตอบรายเดิมขอยกเลิกการตอบกระทันหัน

ปัญหานี้มักจะเกิดขึ้นจากการขาดประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลแบบ Panel หรือ Longitudinal ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่ต่างไปจากการสัมภาษณ์แบบ Cross-sectional ซึ่งมักจะเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยใช้เวลาส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 ชั่วโมงก็จบ ในรอบการสำรวจใหม่ก็ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายใหม่ โดยใช้เวลาไม่มากเช่นกัน แต่ในการสำรวจแบบ Panel ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีทักษะการสำรวจใหม่ คือ นอกจากต้องเข้าใจในหลักของการสัมภาษณ์จากข้อคำถามที่มีหลายมิติแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการสร้างการยอมรับจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพราะข้อคำถามมีมากต้องใช้เวลายาวนานมาก บางครั้งต้องพักการสัมภาษณ์และขอนัดเวลาใหม่เพื่อขอสัมภาษณ์ต่อไป ดังนั้นในการสัมภาษณ์แต่ละราย ผู้สัมภาษณ์อาจไม่สามารถดำเนินการเสร็จสิ้นได้ในหนึ่งครั้ง ต้องนัดสัมภาษณ์ใหม่ นอกจากนั้นในรอบต่อไปผู้สัมภาษณ์จะต้องออกไปสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์รายเดิม หากผู้สัมภาษณ์รู้จักคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์มาก่อนการได้รับความร่วมมือก็จะมากขึ้น การวิเคราะห์ปัญหาหรืออุปสรรคในการได้รับความร่วมมือจากผู้ให้สัมภาษณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการสำรวจรอบต่อไป การฝึกอบรมพนักงานสัมภาษณ์เกี่ยวกับเทคนิคการสัมภาษณ์แบบ Panel จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจและดำเนินการให้สมบูรณ์

นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจในทักษะการสัมภาษณ์แบบ Panel ดังกล่าวข้างต้น เครื่องมือที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้การสัมภาษณ์มีความสะดวกและประหยัดเวลาสัมภาษณ์ได้

³ ชุมชนอาคาร เป็นการแบ่งเขตเจนนับเพื่อใช้ในการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลที่มีอาคารตั้งอยู่หนาแน่นกว่าในเขตชนบทหรือนอกเขตเทศบาล เป็นคำศัพท์ ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีแบบสัมภาษณ์ที่เป็น CAPI โดยเฉพาะการแก้ปัญหาการข้ามข้อคำถาม (Skip path) หรือการถามคำถามซ้ำ (Loop questions) รวมไปถึงการบันทึกข้อมูลในขณะเดียวกันกับการสัมภาษณ์ ซึ่งจะช่วยลด Human error ในการเก็บข้อมูลได้ และข้อมูลที่ได้รับการบันทึกก็สามารถส่งเข้าไฟล์ข้อมูลที่ Server ส่วนกลางได้โดยผ่านการเชื่อมต่อทางอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยลดความผิดพลาดในการเก็บข้อมูลและเพิ่มความรวดเร็วในการเก็บข้อมูลและจัดการข้อมูลได้

4.3 สรุป

แผนงานนี้สามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ได้สำเร็จในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจและศึกษาสุขภาพ การสูงอายุ และการเกษียณในประเทศไทย กล่าวคือ แบบสอบถามในการสำรวจ ซึ่งมีมิติของข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลใน โครงการที่มีการดำเนินการอยู่ในประเทศเกาหลีและจีน รวมไปถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกและจัดการข้อมูลอยู่ใน Server ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ นอกจากนี้ การนำร่องสำรวจก็ได้เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วจะเลยกำหนดเวลาไปเล็กน้อย ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น ก็เป็นสิ่งที่นำมาเป็นบทเรียนที่แก้ไขได้ในการสำรวจครั้งต่อไป แผนงานนี้เป็นประสบการณ์ที่สำคัญสำหรับคณะผู้วิจัย โดยเฉพาะการทำให้เกิดความสมดุลระหว่างคุณภาพของการจัดเก็บข้อมูลโดยการใช้ตัวอย่างซ้ำ (แบบ Panel) กับต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งในรูปของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน และความสำคัญของการทำงานเป็นทีมของนักวิชาการในลักษณะของสหสาขาวิชา

ท้ายที่สุดแผนงานนี้ เป็นการริเริ่มหรือนำร่องการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและการสูงอายุของประชากรไทยในระดับเดียวกับที่มีการดำเนินการอยู่ในประเทศต่างๆทั้งในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชีย ซึ่งผลงานที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน คือ เครื่องมือในการสำรวจ และการนำร่องสำรวจที่ได้เกิดขึ้นแล้ว